

References

1. The official site of the main statistical office in Lviv region (2016), available at: <http://www.lv.ukrstat.gov.ua/>.
2. Bogynia, D.P. (1997), "Criteria and performance assessment of motivation for enterprises of different ownership forms". Trudovyy potentsial Ukrayiny i yoho realizatsiya v umovakh rozbudovy natsional'noyi ekonomiky [The employment potential of Ukraine and its implementation in terms of development of the national economy], Materialy mizhnarodnoyi naukovoyi konferentsiyi, [Conference Proceedings of the International Scientific Conference], Lviv, Ukraine, pp. 147-151.
3. Brintseva, O. G (2015), "The empowerment of reproduction of labour potential of enterprises of Ukraine in the context of decent work", Labor relations: theory and practice, no. 2 (10), pp. 268-275.
4. Grinkevich, S. S. (2008), "Innovative development of labor potential", Socio-economic problems of modern period of Ukraine. Innovative development of regional social systems, no. 5 (73), pp. 222-233.
5. Grishnova, O. A. (2015), "Dummy human capital: essence, characteristics, factors of formation", Demography and social economy, no. 1(23), pp. 90-101.
6. Dolishniy, M. I. (1994), "Social-psychological components of the labor potential", Demographic aspects of reproduction of labor potential, no. 3, pp.86- 92.
7. Zaharchyn, G. M. (2008), "Innovative culture in the innovative system of the enterprise", Culture of black sea Nations, no. 125, pp. 19- 21.
8. Donets, L.I. (2012), Obgruntuvannya gospodarskyx rishen I otsinuvannya ryzykiv [Substantiation of business decisions and risk assessment], TSUL, Kyiv, Ukraine.
9. Oberemok, V. F. (2002), " Marketing of innovative activity", Strategy of economic development of Ukraine, no 1, pp. 191-197.
10. Shevchuk, L. T. (2001), Metodyko-sotsialni aspekty vykorystannya trudovogo potentsialu: regionalnyj analiz I prognoz [Health and social aspects of using a labour potential: regional analysis and prognosis], Lviv, Ukraine.
11. Kolot, A.M., Hrishnova, O. A., Herasymenko, O. O. and others(2009), Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny [Labor Economics and Social-Labor Relations], KNEU, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 26.06.2016 р.

УДК 316.334.3:316.454.4

Гриненко А.М.,

канд. екон. наук, проф.,
anatolygrinenko@ukr.net

Кирилюк В.В.,

асистент,
кафедра управління персоналом та економіки праці,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»,
patriot28@i.ua

Гриненко А.М.,

канд. екон. наук, проф.,

Кирилюк В.В.,

ассистент,
кафедра управления персоналом и экономики труда,
ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана»

Grynenko A.M.,

Ph.D., professor

Kyryliuk V.V.,

assistant,
Personnel Management and Labor Economics,
State University «Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman»

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА СОЦІАЛЬНУ ЗГУРТОВАНІСТЬ СУСПІЛЬСТВА

ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ НА СОЦИАЛЬНУЮ СПЛОЧЕННОСТЬ ОБЩЕСТВА

IMPACT ON SOCIAL POLICY SOCIAL COHESION SOCIETY

Стаття присвячена впливу державної соціальної політики на соціальну згуртованість суспільства. Розглянуто теоретичні аспекти поняття соціальної політики та соціальної згуртованості. Досліджено механізм взаємозв'язку соціальної політики та соціальної згуртованості суспільства. Запропоновано можливі напрями удосконалення соціальної політики для підвищення рівня соціальної згуртованості суспільства.

Статья посвящена влиянию государственной социальной политики на социальную сплоченность общества. Рассмотрены теоретические аспекты понятия социальной политики и социальной сплоченности. Исследован механизм взаимосвязи социальной политики и социальной сплоченности общества. Предложены возможные направления совершенствования социальной политики для повышения уровня социальной сплоченности общества.

The article is devoted to the impact of government social policy on social cohesion of society. The theoretical aspects of the concept of social policy and social cohesion. Social policy, in our opinion, should be considered as a specific state activities aimed at realizing the right of every citizen to participate freely in all areas of socio-economic, labor and spiritual life of society, to meet essential human needs and interests of social groups at constant detection and recording social consequences of economic, political and ideological transformations. Social cohesion is seen today as a priority concept of social development, which focuses on social and cultural integration, overcoming significant socio-economic gaps within society to achieve sustainable development.

The mechanism of the relationship of social policy and social cohesion of society. Social cohesion is ensured not only political slogans and good intentions. It has formed consciously, purposefully, consistently with the participation of all social forces. A special role in this process belongs to the state, which can and should influence social cohesion by means of social policy.

The possible directions of improvement of social policies to enhance social cohesion of society: a radical renewal of social policy in the educational, medical, housing and other areas based on respect for the rights and equality of all citizens of society.

Ключові слова. Соціальна політика, соціальна згуртованість, держава, громадянське суспільство.

Ключевые слова. Социальная политика, социальная сплоченность, государство, гражданское общество.

Key words. Social policy, social cohesion, the government, civil society.

Вступ. Соціальна згуртованість на сьогоднішній день розглядається в якості пріоритетної концепції розвитку суспільства, яка орієнтована на соціально-культурну інтеграцію, подолання значних соціально-економічних розривів всередині суспільства з метою досягнення стійкого розвитку. Цілком очевидно, що соціальна згуртованість забезпечується не політичними гаслами та лише добрими намірами. Вона має формуватись свідомо, цілеспрямовано, наполегливо за участі усіх соціальних сил. Особлива роль у цьому процесі належить державі, яка може і повинна впливати на соціальну згуртованість за допомогою соціальної політики.

Питання, пов'язані з соціальною політикою і її ефективністю досліджували: А. Александрова, Н. Борецька, Л. Вернигора, Я. Жаліло, М. Кравченко, Е. Лібанова, А. Гриненко, О. Макарова, Г. Лопушняк, А. Новікова, О. Піщуліна, В. Рок, У. Садова, В. Скуратівській, І. Хендшель, Ю. Шклярский, В. Якимець та ін. У свою чергу питання дослідження соціальної згуртованості суспільства присутні в наукових працях Л. Вітте, Я. Дреновські, Л. Козера, А. Сена, А. Колота [7], Е. Лібанової. Процес взаємозв'язку соціальної політики та соціальної згуртованості суспільства почали розглядати зовсім недавно і напрацювання в даному напрямку майже відсутні. Саме тому, завданням нашої статті є висвітлення поняття соціальної політики, її основних напрямків і взаємозв'язку з соціальною згуртованістю суспільства.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження впливу соціальної політики на соціальну згуртованість українського суспільства.

Результати дослідження. Соціальна політика являє собою специфічну діяльність держави, спрямовану на реалізацію права кожного громадянина вільно брати участь у всіх сферах соціально-економічного, трудового, духовного життя суспільства, задля задоволення сутнісних потреб людини, інтересів соціальних груп при постійному виявленні і обліку соціальних наслідків економічних, політичних, світоглядних перетворень [7].

У вузькому сенсі соціальна політика розглядається в контексті соціального адміністрування і відноситься до комплексу заходів, що надаються соціальною державою населенню в аспектах зайнятості та соціального захисту, охорони здоров'я та освіти.

У широкому сенсі соціальна політика є системою управлінських, регулятивних, саморегулятивних способів і форм діяльності суб'єктів, сукупність принципів, рішень і дій, які втілюються в соціальних програмах і соціальній практиці з метою задоволення соціальних потреб, збалансування соціальних інтересів людини, соціальних груп суспільства, досягнення соціальних цілей, вирішення соціальних завдань, формування соціальних цінностей [7].

Ефективна соціальна політика створює умови для формування, розвитку та оптимального функціонування соціальних відносин, всебічного розкриття, самореалізації творчого соціального потенціалу людини, особистості, її сутнісних сил, а також для задоволення людиною соціальних потреб та інтересів, освоєння соціальних цінностей, підтримання в суспільстві соціальної згоди, стабільно-

сті, самовідтворюючого, самодостатнього рівня соціодинаміки, соціального прогресу. Зміст соціальної політики, її цілі і завдання розкриваються в системі функцій — відносно самостійних, але тісно пов'язаних між собою та із соціальною згуртованістю суспільства.

Соціальну згуртованість суспільства доцільно розглядати на основі кількох сучасних підходів (рис. 1).

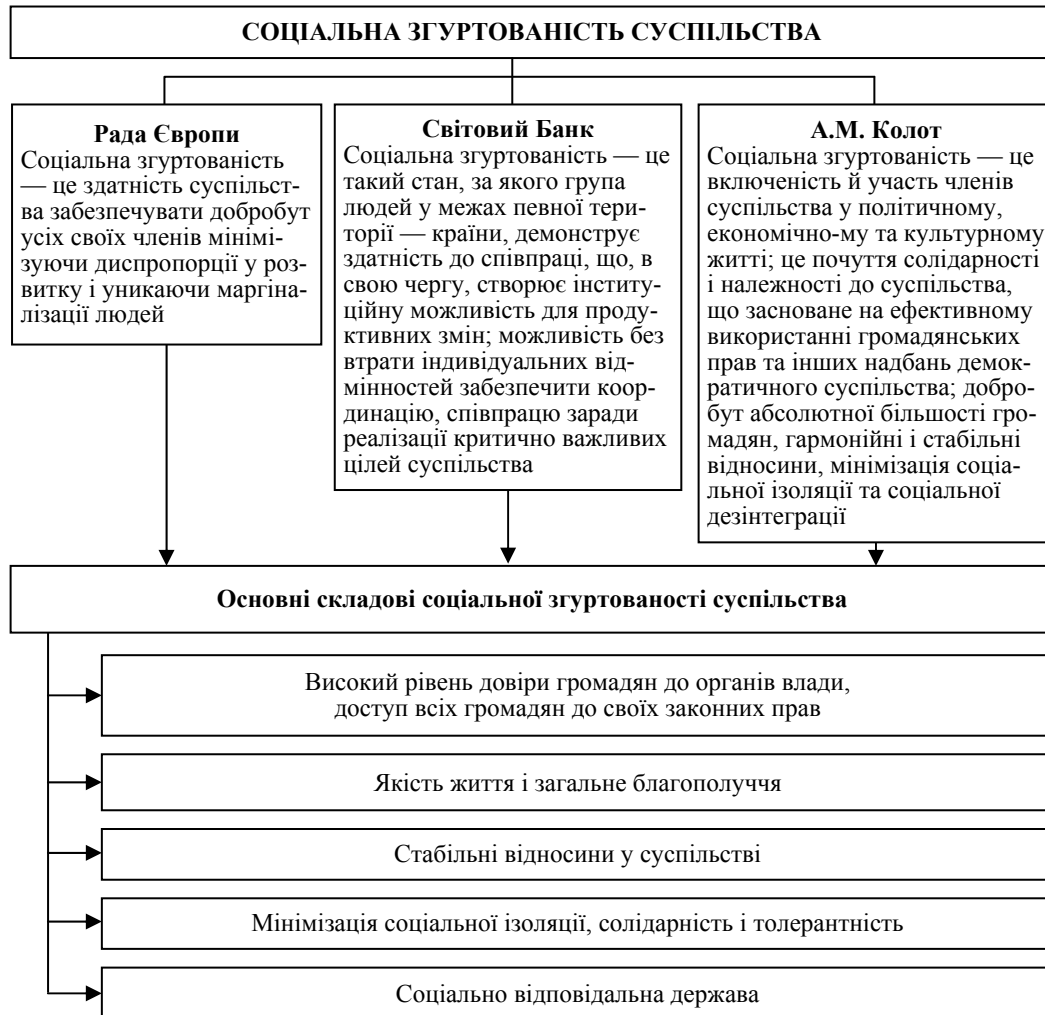

Рис. 1. Підходи до трактування та основні елементи поняття соціальної згуртованості суспільства [1, с. 44]

Перша з головних функцій соціальної політики — забезпечення соціальної стійкості та соціальної безпеки суспільства. Соціальна структура може бути різною у різних суспільствах, вона може якісно змінюватись упродовж історії того самого суспільства в результаті еволюцій і революційних реформ. Але вона повинна бути стійкою та самовідновлюючою (динамічною), інакше це суспільс-

тво зруйнується, занепаде, припинить своє існування. Тому соціальна структура має бути настільки стійкою, щоб витримати як внутрішні, так і зовнішні небезпеки її руйнування водночас виносити в собі перспективу та потенціал якісного відновлення шляхом еволюційних реформ, а часом і революцій. Це реалізується за допомогою ефективних реформ і демократизації суспільства.

Наступна функція — забезпечення суспільством і державою необхідного й достатнього рівня соціальної захищеності як населення загалом, так і кожної його соціальної групи та кожного індивіда. Це знайшло своє закріплення в Конституції України як право кожного громадянина держави бути соціально захищеним — ст. 27, 42, 46, 47–52.

При забезпеченні двох попередніх функцій починає раціонально працювати і функція консолідації суспільства та його розвитку. Таким чином, через функції та відповідні інструменти, соціальна політика може ефективно впливати на соціальну згуртованість суспільства.

Виконання соціальних функцій, покладених на державу, здійснюється через систему органів соціального захисту виконавчої влади і місцевого самоврядування всіх рівнів. Крім того, ще є соціальні партнери — профспілки та роботодавці, а також громадськість. І навіть у сукупності вони складають далеко не повний перелік суб'єктів реалізації державної соціальної політики [7].

У структурі соціальної політики розглядаються три рівні: державний, регіональний, місцевий. Питання фінансування розвитку освіти, охорони здоров'я, культури, житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення в основному повинні вирішуватися на рівні вищих органів державної влади. Усі три рівні (державний, регіональний, місцевий) перебувають у безперервній взаємодії, взаємообумовлені і становлять нерозривну єдність. Тому соціальну політику, яка вже на етапі формування являє собою тристоронній процес розробки взаємно погоджених принципів вирішення соціальних проблем, називають триєдиною соціальною політикою. У соціальній державі реалізація такої соціальної політики здійснюється на всіх трьох рівнях, що становлять собою цілісну систему. Під цілісністю трирівневої системи ми маємо на увазі не просто суму складових структур або ж перенесення властивостей кожної складової в єдине ціле, а інтегральну структуру, що складається з частин, що знаходяться у нерозривній єдності і становлять єдність. Сполучення цих частин здійснюється за принципом системності. Системність щодо сполучення державного, регіонального і місцевого рівнів реалізується при гармонізації інтересів усіх трьох рівнів, а також при чіткому визначенні їхніх пріоритетів і повноважень.

Соціальна політика в умовах трансформації суспільних відносин, формування соціальної держави та громадянського суспільства має на меті звести, а в перспективі звести нанівець роль у соціальному житті чинників, які втрачають соціальне значення або гальмують процес суспільної соціодинаміки і створити умови для посилення ролі чинників, детермінант, що сприяють соціальному прогресу, посилюють соціальну безпеку людини. Зараз мета соціальної політики полягає у вирішенні суперечностей суспільного, соціального розвитку, що гальмують процес формування соціально орієнтованої економіки, як то: становлення середнього класу, активізація соціальної мобільності, утвердження дієвих механізмів соціального життєзабезпечення людини як основного суб'єкта соціального розвитку.

Механізм впливу соціальної політики на соціальну згуртованість суспільства розглянуто на рис. 2. Складовими цього механізму визначено основні цілі та завдання, функції (забезпечення соціальної стійкості та безпеки, забезпечення консолідації та розвитку суспільства, забезпечення соціальної захищеності населення), інструменти та результати впливу соціальної політики держави на соціальну згуртованість суспільства.

Рис. 2. Складові механізму впливу соціальної політики на соціальну згуртованість суспільства

Джерело: розробка авторів.

Здатність суспільства забезпечити соціальну згуртованість і загальний добробут повинна розглядатися як відповідальність для всіх компонентів суспільства. Протягом ХХ століття вважалося, що відповідальність за загальний добробут лежить на державі («держава загального добробуту» — «Welfare State») — крім тієї найважливішої ролі, яку могли грати сім'я і традиційні зв'язки, — в той час як відпо-

відальність за економічний розвиток лежить на ділових колах. Економічні проблеми, що з'явилися в останні десятиліття, і глобалізація економіки показали, що подібна модель уже є недостатньою і що загальний добробут має стати метою, яку поділяє усіма членами суспільства. Такий новий підхід не означає, що держава повинна відмовитися від своїх зобов'язань, а має на увазі пошук різноманітніших форм діяльності із залученням нових партнерів. Таким чином, удосконалення державної соціальної політики є основою для підвищення соціальної згуртованості.

Найкращою для України, на нашу думку, моделлю соціальної політики на сучасному етапі може стати поєднання лібералізму та соціальної орієнтації. Перше дає можливість в умовах відсутності достатності фінансових ресурсів держави, створити такі умови для самореалізації та самозабезпечення економічних суб'єктів (насамперед — для малого та середнього бізнесу). Соціальна ж орієнтація передбачає формування раціональної системи соціального захисту населення. В умовах соціально-ринкових трансформацій держава має виступити соціальним амортизатором перетворень і одночасно проводити активну соціальну політику на нових, адекватних ринковим вимогам засадах.

Узагальнюючи сказане слід сказати, що сучасна соціальна політика — це продукт розвитку людської цивілізації, інститут, що створює передумови того, щоб кожен індивід вирішував наявні соціальні проблеми не самотужки, а за допомогою потенціалу держави, підприємницьких структур, інших суб'єктів громадянського суспільства. При цьому, варто також акцентувати увагу й на такому незаперечному факті, що “соціальна політика у сучасному її розумінні — це не лише соціальний захист, соціальне забезпечення, а й закладання підвалин соціального розвитку. Головне, на що суспільство має чекати від реалізації соціальної політики — це досягнення соціальних стандартів людського розвитку через освіту, охорону здоров'я, культуру та інші складові соціально-трудової сфери“ [6, с. 11].

Висновки. Соціальна політика в країні на сучасному етапі має вивчати, досліджувати, аналізувати природу виникнення потреб людей, структуру споживання, виділяти раціональні потреби людини, родини, соціальних груп, окремих регіонів, суспільства в цілому з урахуванням різноманітності цих потреб та споживачів. Реформування соціальної політики в сферах доходів населення, зайнятості та оплати праці, житлової політики, охорони здоров'я, освіти і культури в поєднанні з модернізацією економіки, розробкою та реалізацією концепції соціальної згуртованості має стати основою для підвищення рівня соціальної згуртованості українського суспільства та входження на гідних засадах нашої країни у співтовариство розвинених країн світу.

Наведене дає підстави для висновку, що формування цивілізаційних засад сучасної соціальної політики є однією з нагальних потреб сьогодення для реалізації соціальної згуртованості і тому подальше наукове дослідження та доповнення інструментарію є майбутнім завданням наукових досліджень у розвитку соціально-політичної науки.

Література

1. *Гриненко А.М., Кирилюк В.В.* Влияние социальной политики на социальную сплоченность общества // Научные труды Академии управления при Президенте Рес-

публики Беларусь / учредитель — Академия управления при Президенте Республики Беларусь. — Вып. 16: в 2 ч. Ч. II. Государственное управление. Право. — Минск, 2014. — С. 41–48.

2. *Гриненко А.М.* Ціннісні орієнтири в формуванні соціальної згуртованості суспільства. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/197/1.pdf>

3. *Кирилюк В.В.* Основні чинники формування соціальної згуртованості суспільства / Кирилюк В.В. // Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія «Економіка». — Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2014. — Т. 19. — № 2(5). — С. 55–59.

4. *Кирилюк В.В.* Соціально-трудова чинники соціальної згуртованості в інноваційній економіці / В. Кирилюк // Україна: аспекти праці. — 2015. — №2. — С. 41–46.

5. *Колот А. М.* Соціально-трудова сфера: етап відносин, нові виклики, тенденції розвитку: монографія / А.М. Колот. — К.: КНЕУ, 2010. — 251 с.

6. *Колот А.М.* Генезис соціальної політики під впливом глобалізації та лібералізації економічних відносин // Україна: аспекти праці. — 2008. — №1. — С. 3–11.

7. Економіка праці та соціально-трудова відносини: підручник / [А. М. Колот, О. А.Грیشнова, О. О. Герасименко та інші]; за наук. ред. д-ра екон. наук. проф. А.М. Колота. — К. : КНЕУ, 2009. — 711 с.

8. *Приходченко Л. Л.* Теорія та практика оцінювання ефективності державної соціальної політики [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/09.pdf>

References

1. Grynenko A.M., Kyrylyuk V.V. (2014), “ The impact of social policy on social cohesion”, Gosudarstvennoe upravlenie. — no. 16. — P. 41–47.

2. Grynenko A.M. (2010), “Cinnisni oriyentyry v formuvanni social'noyi zгуртованості suspil'stva”, [Online], available at: <http://ir.kneu.kiev.ua:8080/bitstream/2010/197/1.pdf> (Accessed 9 June 2016)

3. Kyrylyuk V.V. (2014), “ The main factors shaping social cohesion of society”, Visnyk Odeskogo nacionalnogo universytetu imeni I.I. Mechnykova. Seriya «Ekonomika», no 2(5), pp. 55–59.

4. Kyrylyuk V.V. (2015), “ The main factors shaping social cohesion of society”, Ukrayina: aspekty`praci, no 2. — P. 41–46.

5. Kolot A. M. (2010), Sotsial'no-trudova sfera: stan vidnosyn, novi vyklyky, tendentsii rozvytku [The social and labor issues: state relations, new challenges and trends], KNEU, Kyiv, Ukraine.

6. Kolot, A. M. (2008) “The Genesis of social policy under the impact of globalization and liberalization conomic relations”, Ukrayina: aspekty`praci, no. 1, pp. 3–11.

7. Kolot, A.M., Hrishnova, O. A., Herasymenko, O. O. and others(2009), Ekonomika pratsi ta sotsial'no-trudovi vidnosyny [Labor Economics and Social-Labor Relations], KNEU, Kyiv, Ukraine.

8. Pry`hodchenko L.L. (2009) “ Theory and practice of evaluating the effectiveness of state social policy”, [Online], available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-4/doc/2/09.pdf> (Accessed 9 June 2016).

Стаття надійшла до редакції 27.06.2016 р.